СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I

Рік LII. Ч. 83. Ню Йорк і Джерзі Сити, субота, 29. квітня 1944. No. 83. New York and Jersey City, Saturday, April 29, 1944. Vol. LII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

Предсідника компанії Монтгомері Ворд винесли з бюра

Після заняття урядом будинку підприємства Монтгомері Ворд в Шикагу 26. квітня, предсідник підприємства Сувел Л. Евері прийшов наступного дня до урядування в своїм бюрі разом зі своїми адвокатами. У своїм кріслі застав він уже підсекретаря торговлі Вейна С. Тейлора, котрий в імени уряду обняв ведення цілого підприємства. Крім Тейлора був у бюрі теж ґенеральний прокуратор Френсис Бидл, який приїхав літаком з Вашингтону. Етері сів у сусіднім кріслі і сказав до Тейлора, що він не має права урядувати. В цій хвилині Бидл представив себе, заявляючи, що він є дорадником Тейлора, після чого Тейлор зажадав від Евера, щоб він передав йому книги підприємства. Коли Евері відмовився, Тейлор видав наказ майорови армії Джанови М. Веберови усунути Евера з бюра. Два вояки з платуну Вебера взялися за руки, створили в той спосіб штучне крісло і винесли 69-літнього предсідника могутнього підприємства до „елевейтора" а звідси ще 25 кроків на вулицю перед будинком. Тут узяв його під опіку капітан поліції Тамес Гарисон. — Урядовці підприємства зібралися на нараду цього самого дня, 27. квітня, щоб рішити, чи піддатися під накази уряду, чи змісця розпочати процес про конституційність такого заряджения президента. Тому, що цю справу порушено в конґресі у Вашингтоні, треба догадатися, що почнеться судовий процес за те, чи президент має право вирішувати в такий спосіб такі спірні питання, які виявилися при тій нагоді.

ПОЛЬСЬКІ ОФІЦИРИ ПРО ЛЬВІВ.

„Нови Сьвят" подає допис про віче польських офіцирів в Тель Авів в Палестині, на якому обвинувачувано бритійського премієра Чорчила, що дав згоду на „новий поділ Польщі". Один з офіцирів сказав таке на адресу Чорчила: „Те, що для тебе є „розумним і слушним", є для нас втратою половини Польщі з 11 міліонами мешканців". Згадавши за Вильно і ріку Вілію, цей офіцир ще підкреслив, що й землі над „Припетю, Стиром, Горинем, Збручем і Дністром є для них так само дорогі як ті польські землі, що є над Вислою і Вартою". Звертаючись в сторону Чорчила, цей офіцир ще говорив таке: „Знай, що в Польщі слово „Львів", це не тільки назва нашого історичного міста на полудневo-східних землях, але це впродовж 6 століть синонім геройської боротьби польського вояка, польської жінки, польських „Вірлят" за польськість отсеї перли Корони Польської".

Згадуючи за боротьбу з Гітлером, офіцир ще зазначив, що „не вільно допустити до зменшення Польщі і звуження її границь". Знов в імени офіцирів зложив заяву, що „не віддамо ні одної пяди польської землі, ні не дозволимо, щоб нарушувано наші границі, до яких маємо право..., а хтоб з нас, поляків, відважився допустити хочби тільки до дискусії на тему віддання пяди нашої землі, чи її заміни, того будемо вважати за подлого зрадника, якому нарід виміріть кару за зраду батьківщини".

„САМОЗВАНЬЧІ ЕМІСАРІ".

Так називає „Нови Сьвят" проф. Оскара Лянґе з Шікаго і кс. Станислава Орлеманського з Спрінґфілд, Масс., що виїхали з Злучених Держав до Москви. Каже, що ті „самозванчі висланці" є „відомими прихильниками советської розвязки справи Польщі", та що вони будуть старатись дістатись на „східні землі Польщі, заняті Советами і там зачнуть акцію баламути польської підпільної акції, нібито маючи на це мандат Американської Польонії". Часопис взиває американських поляків розпочати негайно акцію проти нової „Тарґовиці".

КОНҐРЕСМЕНКА ПРО ПОМІЧ ПОЛЯКАМ В СОВЕТАХ.

Серед американських поляків наробила великого розголосу конґресменка Джесі Сомнер з Ілиной, що підчас конґресової дебати про Ленд енд Ліз, заявила, що те, що було призначене з Ленд-Лізу для „1,500,000 депортованих Советами поляків" було Советами „безправно сконфіскowане", та що та поміч до поляків не дісталась. А тепер, казала конґресменка, ще обтяжено польський скарб тим, що забрали Совети.

Аліянтські бомбардування ще зростають

Передінвазійне бомбардування Німеччини й окупованих нею країв досягнуло в четвер нової сили. На рейди в той день вилетіло понад 2,200 великих бомбовиків, котрим товаришило відповідне число боєвиків. Вони вдарили по ворожих летунських майданах, залізничих узлах та оборонних позиціях.

Головна атака, з боку бритійських бомбовиків пішла на Франкфурт над Меном. Американці били головно по Франції, а саме по містах: Нансі, Тул, Бленвіл і Шалон, сір-Марн. За обчисленням військових знавців, американці скинули в цих рейдах між 3,500 — 4,000 тон бомб.

НАЙМОЛОДШИЙ КАПІТАН-УКРАЇНЕЦЬ.

Є ним, як подає „Новий Шлях", капітан канадійської армії Всеволод Ів. Свистун, що має тепер всього 22 роки і вже три роки є в війську. Тепер є в Анґлії. Часопис пише, що він є наймолодшим капітаном у своїй частині, а може й в усій канадійській армії заморем. Капітан В. Свистун є сином адвоката Василя та пані Ольги Свистун з Вінніпеґу. В цивільному життю був студентом правничого виділу на манітобському університеті.

В АРГЕНТИНІ ЗАКРИВ УРЯД НАЙБІЛЬШУ ҐАЗЕТУ.

Найбільшу аргентинську газету, що має світову славу, а це „Ля Пренза", закрив уряд, репрезентований президентом Едельміром Фарельом і загалом заборонив ґазетам писати про свободу, про конскрипцію і про релігію. „Ля Пренза" існує вже 75 літ і вважається за краєву установу в Арґентині.

Ґазету закрито на пять днів.

ЛІПШЕ ВИЕКВІПУВАЛИ ЇХ НІЖ ПОЛЬЩА.

ПАТ подає про побут польського премієра Станислава Міколайчика між польськими військовими частинами, підчас якого польські вояки заявили, що дістали в Анґлії таке збройне виеквіпування для боротьби з Гітлером, про яке не могли мріти, коли їм приходилось відбивати німецький напад в Польщі в 1939 році... Ясне, що це виеквіпування походить як не в цілости, то певно в половині з Америки.

ІТАЛІЙСЬКИЙ УРЯД ЗА ПОВОРОТ ДО ДЕМОКРАТІЇ.

Новий італійський уряд відбув уже своє перше засідання. Приявні були всі міністри між ними й ті, що не мають спеціяльних портфелів.

Постановлено на ньому видати заяву, що цей уряд стоїть за приверненням в Італії зараз по війні повної демократії. Має бути привернений парлямент та загальне виборче право так для мужчин, як і для жінок.

Уряд постановив, що по всій Італії мається святкувати день Першого Травня як офіціяльний день праці. Це є немовби реакція проти фашизму, бо фашистівський уряд одним зо своїх перших зарядженъ заборонив влаштування в той день якихнебудь демонстрацій.

СПОКІЙ НА РОСІЙСЬКОМУ ФРОНТІ Й ПІД РИМОМ.

Зо східного фронту подають дуже мало вісток, що є рішучим доказом застою в воєнних операціях.

Російський комунікат з четверга вночі подавав вісти про дальші бої на південний схід від Станиславова: мовляв, німці кинули там нові сили повзові й піхотинські, пробуючи найти якусь слабу точку в советських оборонних лініях. Москва каже, що червона армія ці напади відбила. Каже далі комунікат, що розвідки червоної армії переконалися, що німці концентрують більші сили для нападу.

УКРАЇНСЬКІ ПАРТИЗАНИ ПРОТИ НІМЦІВ.

Той самий комунікат говорить про діяльність одного українського партизанського закону. Мовляв, він виколіїв один німецький військовий поїзд, зложений з льокомотиви й 14 возів. Багато німців згинуло в катастрофі.

В іншому місці партизани підложили земні міни під дві дороги на перехрестю й висадили в повітря 8 німецьких моторових возів й два вози, повні амуніції.

МАСА УКРАЇНЦІВ В КРАКОВІ.

ОНА подає з Стокгольму, що шведські кореспонденти доносять з Кракова, що в тому місті появилася останніми часами маса українців, що втікли перед наступом советської армії. Каже, що на вулицях чути тепер в Кракові більше українську мову ніж польську, бо поляків німці вигнали на села. Та українці теж не мешкають у місті, а поза містом, а до міста приходять тільки шукаючи за роботою.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ЩЕ ГІРШЕ ВІЙНИ

Краєва Рада Безпеченства видала свій річний звіт з числа нещасливих випадків у Злучених Державах, котрий певно зацікавить усякого мешканці краю тим більше, що статистика цих випадків подає нам всі признаки суспільного лиха.

Показується, що від вступлення Злучених Держав до світової війни, або, як це звичайно говориться, від Перл Гарбора, в Америці вбито 220,000 осіб, а покалічено 22 міліони. З того числа в самих комунікаційних випадках згинуло 61,000 осіб, а 2 міліони 100,000 вийшло з ушкодженнями тіла. В домашних випадках за той час згинуло 75,000 осіб, а покалічених було 11 міліонів.

Розміри цього лиха покажуться яскраво з порівнання звоєнними випадками, бо в боях від Перл Гарбора загинуло два рази менше людей, ніж у цій „домашній війні", що ведеться постійно в границях Злучених Держав. Іншими словами, щодо своєї вбийчости американські нещасні випадки в краю поклали війну щойно на друге місце.

Як з усяким суспільним лихом, так із цим нам треба боротися. І треба з ним боротися на всі можливі способи, бо це лихо таке велике, що на один спосіб його звоювати не можна. Це лихо має різні причини, а звичайно кожна причина вимагає іншої заради. Є випадки, завинені людьми. Де причиною є просте недбальство, там треба боротися проти недбальства всіми законними способами. З другого боку є випадки, спричинені перестарінням машинерії, викликаним війною; проти таких випадків ледви чи можна буде зробити щось путнього перед закінченням війни. Дещо порадити тут може збільшення особистої уваги й остороги, але тільки дещо; всім випадкам з тої причини запобігти не дасться. Все таки останутьcя випадки, в котрих люди будуть гинути й калічитися.

Невжеж на ці випадки нема заради? Невжеж люди мають терпіти мовчки все лихо, яке слідкує за такими нещасними випадками? Як від випадку потерпить людина, що кормить свою родину, невжеж ціла родина має оставатися без заради?

Ні, люди вже придумали зараду на таке лихо, а імя цеї заради: забезпечення. Воно самому нещастю не запобігає, але воно дає зараду в матеріяльних клопотах, що виходять з такого нещастя.

Та звісно забезпечення має бути справжнім забезпеченням. Воно мусить бути в певній забезпечуючій організації, яка своїм фінансовим станом дає гарантію, що вона дасть родині забезпеченого таку забезпеку, яку вона йому обіцяла. Українські імігранти мають таке забезпечення в Українськім Народнім Союзі.

Витали відзначеного сотника-українця

Дня 22. березня б. р. повитано в Йорктоні (Саскачеван, Канада) летунського сотника Осипа Когута з села Зубрець, повіт Бучач, Західна Україна, що прибув до Канади в 1923 році, маючи сім років. В 1941 році вступив він охотником до летунства, а в лютім 1942 р. виїхав до Англії. Звідтам відбув 38 налетів на Німеччину і Італію. Дня 23. вересня 1943 був на чолі летунської виправи на німецьке місто Ґановер. В часі бомбардовання Гановеру його ранено шрапнелею в груди. Хоч тяжко ранений, з гарматнього вогню не втікав, доки не вказав як провідник іншим,що далі робити, та поки не скинув з свого літака всіх бомб. Підчас повороту втратив притомність, яку відзискав доперва в англійськім шпиталі. Вкоротці зістав відзначений за хоробрість і посвяту одною з найбільших королівських відзнак.

Ось такого гостя, як описує „Будучність Нації", витано бенкетом в українськім католицькім парохіяльнім домі, при участи многих громадян, представників преси та інших. Адвокат В. Р. Смит, один з промовців на бенкеті, сказав з цеї нагоди таке:

„Ми витаємо тут мужа, що хоч не був уроджений в Канаді, одначе, як вибухла війна, вкоротці записався до летунів, глянув в очі небезпеці й виявив відвагу в обличчі ворожого вогню... Ніхто з нас не може вихвалятися тим, що ми є уроджені в цім краю, навіть, коли він є третьої чи четвертої ґенерації. Це не робить жадної різниці, чи ми французької, німецької, української, англійської, ірляндської, чи якої іншої народности, бо ми всі канадійці... Коли сотник О. Когут оповів мені про свій налет на Німеччину з дуже відважним ірляндцем, я, яко канадієць ірляндського походження, горджуся прекрасним осягом ірляндця! Ви також, українці-канадійці, справедливо гордіться з цеї нагоди, що один з вашого народу пішов до бою, відіграв велику ролю та вернувся, щоб показати славу народу свого походження, хороброго народу України!"

ЧОРЧИЛ — МІКОЛАЙЧИК.

Польський політик, І. Матушевскі, пише в газеті „Нови Сьвят" з 26. квітня б. р. таке:

„Певно знаємо, що премієр Чорчил запропонував п. Міколайчикови (польський премієр. — Св.), щоб він виявив згоду на лінію Курзона, як на „демаркаційну лінію" між польською і совєтською адміністрацією на землях Річипосполитої, одначе так, щоб польський уряд дав згоду на письмі, яке не буде відразу проголошене, але в якому невинно звучачі слова — „демаркаційна лінія" — вдійсности означатимуть польсько-совєтську границю".

Матушевскі твердить, що йому вдалося „ствердити і провірити, що немає ніякого сумніву, що так було". Супроти цього доражує польському урядови, щоб він „заперестав у таких обставинах усяку політичну акцію", бо тепер положення ще погіршилось через заведення цензури, через яку відібрано польському урядови вільну комунікацію з світом і краєм...

Так пише Матушевскі й ще додає, що „відповідальність за такі обставини спадає на англійців", дораджуючи опиратись на — Злучені Держави, що в липні 1941 року вже малощо не підписали декларації, якою мали загарантувати цілість Польщі. Тільки, пише Матушевскі, справу попсув тоді ген. Сікорскі, підписавши угоду з Совєтами — 24 години скорше.

„ПРАВОСЛАВНІ ВОЯКИ" І ПОЛЬЩА.

Польська Агенція Телеграфічна (ПАТ) подає п. н. „Православні польські вояки висказують привязання до Польщі" таке:

„Ген. К. Сосньковскі дістав таку телеграму від православного військового єпископа о. Сави:

„Зібрані на Воскресній Службі Божій вояки православної віри пересилають панови ґенералови вирази привязання до Польщі й пана ґенерала".

На що ген. Сосньковскі вислав у відповіди такого листа:

„Бажаю подякувати Вашій Екселенції за вирази привязання до Польщі польських вояків православної віри. Як начальний вожд усіх збройних сил Польської Річипосполитої, яка традиційно шанувала всі релігії, я дуже заінтересований судьбою моїх православних підданих. Їх слова привязання до Польщі наповнюють мене відвагою. Прошу приняти запевнення моєї пошани і поважання".

ПРОЖИВ ПОНАД СТО РОКІВ!

В Ланівці (Саскачеван) помер Іван Бучинський, проживши 101 років і 8 місяців. Походив з села Ланівці, повіт Борщів, Західна Україна. Був українцем римо-католицького обряду. Перейшов усі злидні іміґранта, прибувши до Канади весною 1899 року та осівши на гомстеді, де жив до останнього дня життя.

FOR VICTORY: BUY BONDS